

Etholiadau cynghorau plwyf
a chymuned yng Nghymru a
Lloegr

Canllawiau i ymgeiswyr

Rhan 6 o 6 – Ar ôl
cyhoeddi'r canlyniadau

Tachwedd 2018

Mae'r ddogfen hon yn berthnasol i etholiadau cynghorau plwyf a chymuned yn unig. Nid yw'n berthnasol i etholiadau dosbarth, bwrdeistref, sir, bwrdeistref sirol, nac awdurdodau unedol, nac etholiadau meiri. Gellir cael mynediad at ein canllawiau ac adnoddau ar gyfer bob etholiad lleol ar yng Nghymru a Lloegr o'n gwefan ar: www.electoralcommission.org.uk/cymru/guidance/resources-for-those-we-regulate/candidates-and-agents

Cynnwys

Gwybodaeth hanfodol	2
Datganiad derbyn swydd	3
Deisebau etholiadol	3
Beth sy'n digwydd i waith papur etholiad ar ôl cyhoeddi'r canlyniad?	4
Cyflwyno eich cofnod gwariant etholiad	4
Gwybodaeth ategol	5
Cyflwyno deiseb etholiadol	5
Archwilio a chyflenwi dogfennau cysylltiedig ag etholiad.....	6
Archwilio a chyflenwi cofrestrï wedi'u marcio a rhestrau pleidleiswyr absennol.....	6
Cofnod gwariant etholiad	8
Beth sy'n digwydd os na chaiff cofnod gwariant ei gyflwyno?	9

Gwybodaeth hanfodol

Mae'r ddogfen hon yn cynnwys ein canllawiau ar yr hyn sy'n digwydd ar ôl i'r canlyniadau mewn etholiad cyngor plwyf yn Lloegr ac etholiad cyngor cymuned yng Nghymru gael eu cyhoeddi.

Ceir gwybodaeth ategol, sydd o bosib ond yn berthnasol i rai ymgeiswyr, ar ddiwedd y ddogfen hon. Gellwch weld y canllawiau ategol trwy glicio ar y linciau yn y ddogfen hon neu drwy glicio ar bennawd y bennod ar y dudalen gynnwys.

Yn y ddogfen hon, rydym yn defnyddio 'chi' i gyfeirio at yr ymgeisydd. Rydym yn defnyddio 'rhaid' i gyfeirio at ofyn cyfreithiol penodol a 'dylech' ar gyfer arfer sy'n cael ei argymhell.

Mae'r dyddiadau cau yn y ddogfen hon yn rhai generig. Rydym wedi cyhoeddi [amserlen etholiad generig ar ein gwefan](#). Unwaith i etholiad gael ei galw, byddwch yn gallu cael copi o'r amserlen benodol ar gyfer yr etholiad hwnnw gan y Swyddog Canlyniadau.

Ar gyfer yr etholiadau sydd i'w cynnal ddydd Iau 2 Mai 2019, ry'n ni wedi cyhoeddi [amserlen etholiad](#), y gallwch lawrlwytho o'n gwefan

Rydym yma i helpu, felly cysylltwch â'ch tîm Comisiwn Lleol os gwelwch yn dda os oes gennych unrhyw gwestiynau. Gweler ein [Dogfen trosolwg](#) am fanylion cyswllt.

Daeth deddfwriaeth diogelu data newydd i rym o 25 Mai 2018, a bydd yn berthnasol i brosesu holl ddata personol.

Cysylltwch â [Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth](#) am fwy o wybodaeth ynghylch sut mae'r Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol yn effeithio arnoch chi.

Datganiad derbyn swydd

1.1 Os gewch chi eich ethol, ni fyddwch yn gallu bod yn gynghorydd (mae hyn yn cynnwys mynychu a phleidleisio mewn cyfarfodydd), hyd nes i chi lofnodi'r datganiad o dderbyn swydd. bydd eich penodiad fel cynghorydd yn dod i rym ar y pedwerydd diwrnod calendr ar ôl yr etholiad. Rhaid i chi lofnodi'r datganiad derbyn swydd. Trwy lofnodi'r datganiad, rydych yn cytuno i ddilyn Cod ymddygiad y cyngor plwyf/cymuned.¹

Yng Nghymru, trwy lofnodi'r datganiad, rydych yn cytuno i ddilyn Cod ymddygiad yr awdurdod lleol.

1.2 Rhaid gwneud y datganiad ym mhresenoldeb aelod o'r cyngor plwyf/cymuned neu swyddog priodol y cyngor plwyf/cymuned. Rhaid gwneud y datganiad a'i gyflenwi i'r cyngor cyn neu yn y cyfarfod cyntaf o'r cyngor plwyf neu gymuned ar ôl eich etholiad (oni bai bod y cyngor yn y cyfarfod hwnnw'n caniatáu i chi wneud hynny cyn neu mewn cyfarfod diweddarach a nodwyd gan y cyngor). Os methwch chi wneud eich datganiad erbyn y terfyn amser hwn, cyhoeddir bod y sedd yn wag a bydd hysbysiad o swydd wag achlysurol (casual vacancy) yn cael ei gyhoeddi.

Deisebau etholiadol

1.3 Gall canlyniad etholiad cyngor plwyf/cymuned gael ei herio drwy ddeiseb etholiadol. Am ragor o fanylion ynghylch herio etholiad, gweler paragraff **1.8**.

¹ Gweler adran 83 Deddf Llywodraeth Leol fel y'i diwygiwyd

4

Beth sy'n digwydd i waith papur etholiad ar ôl cyhoeddi'r canlyniad?

1.4 Cedwir yr holl ddogfennau etholiad gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol ac mae'r mwyafrif ar gael i'w harchwilio'n gyhoeddus. Os gwelwch yn dda, nodwch nad yw papurau pleidleisio yn agored i archwiliad cyhoeddus. Os ydych yn dymuno archwilio dogfennau etholiad, gweler paragraff **1.14** am ragor o wybodaeth.

Cyflwyno eich cofnod gwariant etholiad

1.5 O fewn 28 diwrnod calendr o gyhoeddi canlyniad yr etholiad, bydd angen i chi baratoi a chyflwyno cofnod gwariant etholiad i'r Swyddog Canlyniadau. Rhaid i chi lofnodi datganiad yn nodi fod y cofnod yn gyflawn a chywir hyd eithaf eich gwybodaeth a'ch cred.

1.6 Ceir mwy o wybodaeth ynghylch beth sy'n rhaid cynnwys yn [Rhan 3: Gwariant a rhoddion](#). Ry'n ni hefyd wedi cynhyrchu ffurflenni y gallwch ddefnyddio i baratoi eich cofnod. Mae'r ffurflenni – a'r nodiadau esboniadol o ran sut i gwblhau a chyflwyno eich cofnod o dan Rhan 3 ar [ein gwefan](#)

1.7 Mae goblygiadau am fethu â chyflwyno cofnodion gwariant ac mae'r rhain ym mharagraffau **1.28** i **1.30**.

Gwybodaeth ategol

Cyflwyno deiseb etholiadol

1.8 Dim ond pobl benodol a gaiff gyflwyno deiseb etholiadol, a dim ond mewn amgylchiadau neilltuol.

1.9 Caiff y canlynol gyflwyno deiseb etholiadol:

- rhywun sy'n honni ei fod yn ymgeisydd yn yr etholiad, neu
- o leiaf pedwar etholwr (nid etholwyr wedi'u cofrestru'n ddienw) oedd â hawl i bleidleisio yn yr etholiad (er nid oes rhaid iddynt fod wedi pleidleisio)

1.10 Y seiliau a ganiateir dros ddeiseb yw:

- bod yr ymgeisydd llwyddiannus yn anghymwys ar adeg yr etholiad
- nad oedd yr ymgeisydd llwyddiannus wedi'i ethol yn briodol
- bod yr etholiad yn annilys oherwydd arferion llygredig neu anghyfreithlon
- bod yr etholiad yn annilys oherwydd llygredd cyffredinol neu benodiad canfasiwr/ asiant llygredig

1.11 Fel arfer mae'n rhaid cyflwyno'r ddeiseb o fewn 21 diwrnod calendr o ddyddiad yr etholiad. Fodd bynnag, os bydd y ddeiseb yn cwyno ynglŷn ag arferion llygredig neu anghyfreithlon sy'n ymwneud â thalu arian neu roi math arall o wobr, neu arfer anghyfreithlon sy'n ymwneud â threuliau etholiad, gellir caniatáu mwy o amser.

6

1.12 Cysylltwch â'r Swyddfa Deisebau Etholiadol ynghylch unrhyw gwestiynau yn ymwneud â deisebau etholiadol, gan gynnwys cadarnhau'r terfynau amser ar gyfer cyflwyno deiseb etholiadol:

The Election Petitions Office
Room E113
Royal Courts of Justice
Strand
London WC2A 2LL

E-bost: Elections_Petitions@hmcts.gsi.gov.uk
Ffôn: 0207 947 7529
Ffacs: 0870 324 0024

1.13 Mae costau'n gysylltiedig â chyflwyno deiseb etholiadol. Os ydych yn ystyried cyflwyno deiseb etholiadol, rydym yn argymhell yn gryf eich bod yn cymryd cyngor cyfreithiol annibynnol.

Archwilio a chyflenwi dogfennau cysylltiedig ag etholiad

1.14 Gellir darparu dogfennau sydd ar gael i'w chyflenwi a'u harchwilio gan eich Swyddog Cofrestru Etholiadol, heblaw am y ffurflenni dychweliad gwariant etholiad, a gedwir gan y Swyddog Canlyniadau. Gellir canfod manylion cyswllt Swyddogion Cofrestru Etholiadol a Swyddogion Canlyniadau ar wefan www.dybleidlaisdi.co.uk.

Archwilio a chyflenwi cofrestri wedi'u marcio a rhestrau pleidleiswyr absennol

1.15 Mae'r cofrestri etholiadol wedi'u marcio a rhestrau pleidleiswyr absennol yn dangos pwy sydd wedi cael papur pleidleisio, pwy sydd wedi dychwelyd eu papur pleidleisio post, ac ar ran pwy y bwriwyd pleidlais trwy ddirprwy.

1.16 Gellwch archwilio neu gael copïau o'r gofrestr etholwyr wedi'i marcio a rhestrau pleidleiswyr absennol ar ôl yr etholiad os y gwnewch gais ysgrifenedig i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol. Mae manylion cyswllt ar gael ar www.dybleidlaisdi.co.uk.

1.17 Nodwch mai dim ond i bwrpasau ymchwil neu etholiadol y cewch wneud defnydd o'r wybodaeth o'r dogfennau hyn.

1.18 Rhaid i'r cais archwilio fanylu ar y canlynol:

- am ba ddogfennau y gofynnir
- i ba bwrpasau y defnyddir y wybodaeth mewn unrhyw ddogfen
- pan fo'r cais i weld cofrestr wedi'i marcio neu restrau, unrhyw reswm pam na fyddai archwilio'r gofrestr lawn neu restrau heb eu marcio'n ddigon i gyflawni'r diben
- pwy fydd yn archwilio'r dogfennau
- y dyddiad yr hoffent archwilio'r dogfennau, a
- p'un a fyddai well ganddynt archwilio'r dogfennau ar ffurf argraffedig ynteu ar ffurf data

1.19 Bydd yr archwilio'n digwydd dan oruchwyliaeth, ac mae am ddim. Ni ellwch wneud copïau ond cewch wneud nodiadau mewn llawysgrifen

1.20 Rhaid i'r cais am gyflenwad fanylu ar:

- pa gofrestr wedi'i marcio neu restrau (neu'r rhan berthnasol o'r gofrestr neu restrau) y gofynnir amdanynt
- p'un a ofynnir am gopi argraffedig o'r cofnodion neu restrau, ynteu gopi ar ffurf data
- i ba bwrpasau y defnyddir y gofrestr wedi'i marcio neu restrau a pham na fyddai cyflenwad neu brynu copi o'r gofrestr neu restrau heb eu marcio llawn yn ddigonol i gyflawni'r pwrpas hwnnw

1.21 Cyflenwir y ddogfen y gofynnir amdani am ffi o £10 + £2 am fersiwn argraffedig a £1 am fersiwn data fesul 1,000 o gofnodion.

1.22 Noder y bydd y dogfennau hyn, sy'n cael eu dal gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol, yn cael eu dinistrio ar ôl 12 mis, oni bai bod gorchymyn llys yn rhoi cyfarwyddyd fel arall.

1.23 Yn unol â Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) ni fydd data personol a brosesir at unrhyw ddiben yn cael ei gadw'n hirach nag sy'n hanfodol ar gyfer y diben hwnnw. Os gofynnwch am, a'ch bod yn cael y wybodaeth a restrir uchod, unwaith bod y pwrpas ar gyfer casglu'n data wedi mynd heibio, mae angen i chi ystyried os oes rheswm i chi gadw'r data yna. Os nad oes rheswm, dylech sicrhau eich bod yn dinistrio unrhyw ddata sydd gyda chi.

Ni ellir archwilio papurau enwebu ar ôl yr etholiad. Dim ond hyd at y diwrnod cyn yr etholiad y gellir eu harchwilio.

Archwilio dogfennau etholiad eraill

1.24 Cewch archwilio dogfennau etholiad eraill, ond ni chewch wneud nodiadau na chymryd copïau o unrhyw rai o'r dogfennau hyn. Yr unig ddogfennau na ellir eu harchwilio yw:

- y papurau pleidleisio
- y rhestrau rhifau cyfatebol
- y tystysgrifau sy'n caniatáu i staff gorsafoedd pleidleisio bleidleisio yn yr orsaf bleidleisio ble maent yn gweithio

1.25 Bydd yr holl ddogfennau etholiad, sy'n cael eu dal gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol, yn cael eu dinistrio ar ôl 12 mis, oni bai bod gorchymyn llys yn rhoi cyfarwyddyd fel arall.

Cofnod gwariant etholiad

1.26 Caiff y cofnodion gwariant a'r datganiadau eu cadw gan y Swyddog Canlyniadau, Gellir archwilio cofnodion gwariant a dtaganiadau gan unrhyw unigolyn ar ôl iddynt gael eu cyflwyno. Hefyd gellir gwneud copïau am ffi o 20c fesul ochr.

1.27 Cedwir ffurflenni gwariant am flwyddyn a gellwch ofyn iddynt gael eu dychwelyd i chi ar ddiwedd y cyfnod hwn. Os nad ydych chi eisiau nhw'n ôl, byddant yn cael eu dinistrio.

Beth sy'n digwydd os na chaiff cofnod gwariant ei gyflwyno?

1.28 Mae methu â darparu cofnod gwariant neu ddatganiad erbyn y dyddiad cau heb reswm awdurdodedig yn drosedd.

1.29 Mae gan y Comisiwn Etholiadol hawl cyfreithiol i sicrhau cydymffurfiaeth gyda'r rheolau ar wariant a rhoddion ymgeiswyr, ond dim pwerau cosbi mewn achos o dorri'r rheolau. Dylid cyfeirio unrhyw achosion a dybir o dorri'r rheolau i'r heddlu.

1.30 Os yw ymgeisydd wedi ei ethol ond nad yw wedi cyflwyno cofnod gwariant a/neu ddatganiad erbyn y dyddiad cau, yna byddant yn cael eu rhwystro rhag eistedd neu bleidleisio a gallant fod yn destun fforffedu neu ddirwy o £50 os ydynt yn gwneud.